

Een preek van W. Gadsby: Het vonnis des doods in ons zelven
overgenomen uit 'Schriftuur en bevinding'

“Ja wij hadden al zelve in ons zelven het vonnis des doods, opdat wij niet op ons zelven vertrouwen zouden, maar op God, Die de dooden verwekt.” 2 Korinthe 1:9

In het vierde vers van ons tekstkapittel zegt de apostel: ‘Die — namelijk God — Die ons vertroost in al onze verdrukkingen, opdat wij zouden kunnen vertroosten degenen, die in allerlei verdrukkingen zijn, door de vertroosting, met welke wij zelve van God vertroost worden.’ Dat heb ik, mijne vrienden! op eene eenigzins plegtige wijze in mijn geweten geleerd, waarheid te zijn; na eens niet heel aangenaam, dan weder meer vermakelijk. Mijn vleesch en bloed hebben daar somtijds tegen gemurmureerd, meenende dat ik zoo diep moest gaan in zekere bestrijdingen, zekere beproevingen, zekere benaauwdheden, zekere ellenden, beide van binnen en van buiten, om zoo een werktuig in Gods hand te worden, ter gemoetkoming van verlegene zielen, op denzelfden hobbelaartigen weg gaande; daarom was ik gereed tot den Heere te zeggen: ‘Heere! mij dunkt dat ik aan mijne eigene angsten en beproevingen genoeg heb, dan dat ik ten behoeve van eens anders leed geplaagd worde;’ — en zoo hoonde ik den Heere, in plaats dat ik in Hem eene vriendschap zou vinden, dat Hij mij, als een middel in Zijne hand, wilde gebruiken, ter vertroosting van Zijn geslacht. Doch bij tijden, wanneer de Heere Zich in eenen zoeten en gezegenden weg geliefde te openbaren, ben ik van harte bevonden, en heb Gode toegestaan mij te stellen, waar Hij wil, en met mij te doen wat Hem behaagt, als het maar dienstbaar wezen kon om zijn arm beproefd volk in hunne verzoeking bij te staan, en zoo te ‘ vertroosten degenen, die in allerlei verdrukkingen zijn, door de vertroosting, met welke wij zelve van God vertroost worden.’

‘Want gelijk het lijden van Christus overvloedig in ons, alzoo is ook door Christus onze vertroosting overvloedig’ (vs 5). Verstondt gij nimmer den zin dier woorden: ‘dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk der Hemelen?’ Het schijnt mij toe dat het niet alleen zeggen wil, dat de menschen door verdrukkingen ten Hemel moeten ingaan, maar ik ben er in mijn geweten van overtuigd, dat wij in geen vak van Gods gezegend Koninkrijk geestelijk, gevoeliglijk, gelukzalig en God verheerlijkend zullen ingaan, dan door verdrukkingen. De verborgenheden van het Evangelie Gods, zijn gevoegd naar de onderscheidene strijden en beproevingen van Zijn volk; en wanneer God eenen bijzonderen zegen, eene bijzondere klare barmhartigheid Zijnen kinderen ontdekt, dan is daar altijd de een of andere strijd mede verbonden. Hiervan heb ik het bewijs in mijne eigene bevinding, dat zij dienstbaar was, of om mijn gemoed voor eenige benaauwdheid voor te bereiden, of in eenige benaauwdheid te ondersteunen, of uit eenige benaauwdheid te verlossen, — het zij in den eenen of andere weg, er ging benaauwdheid met dien zegen vergezeld; en de godsdienst van eenen mensch, welke geheel vrij is van lijden en benaauwdheden, was mij wezenlijk geen bedanken waard. En evenwel vermeet zich somtijds mijn vleeschelijk hart, om tot God te zeggen dat ik geene benaauwdheden meer noodig heb. Maar de alleenwijze gelooft mij niet, noch handelt naar mijne begeerte. God keurt naar den rijkdom Zijner genade, het lijden en strijden, zoowel in- als uitwendig, ons voordeelig te zijn — en hoe meer wij daar tegen opstaan, des te dieper moeten die strijden gaan. En dan zendt God vertroosting — vertroosting, grooter dan de tegenheden waren, en daardoor gevoelen wij het heerlijke van de zaligheid Gods, in de rijke opening van dezelve, zijnde zoo gepast voor onzen staat; en Hij, de Gever, wordt daarin verheerlijkt. Ik geloof, dat een onbeproefd leeraar zijne toehoorders in eenen staat van verwaande vrijmoedigheid wel kan opbouwen, maar hunne consciëntiën zullen zoo droog en onvruchtbaar blijven, als de banken daar zij op zitten. Daar, waar geen strijd — geene beproeving is, daar zal ook geene bedauwing wezen. Daar moeten beproevingen en verwarringen zijn, en alleen in haar zal de barmhartigheid tegen het oordeel roemen, en de ziel wordt op eene geestelijke wijze ingeleid in Gods heerlijkheid, en bekend met de vertroosting des Evangelies, als zoo gepast en juist berekend voor de Kerk, in hare onderscheidene beproevingen; — en God wordt daardoor verheerlijkt.

‘Doch’ — zoo lezen wij in vs. 6, — ‘hetzij dat wij verdrukt worden, [het is] tot uwe vertroosting en zaligheid.’ Wel! moest de apostel Paulus worden verdrukt ter vertroosting en zaligheid van die kerk, hoe veel te meer dan zulke arme wormen als wij! In mijne laatste verdrukking heb ik hiervan een weinig gevoeld, en ik dacht: ‘Heere! ik ben in lijden, maar waarom zoude ik murmureren en tegen U opstaan? Gij

zult er misschien wel wijze einden en oogmerken mee hebben.’ En ik mogt dit ook gelooven, en Hij gaf mij licht om te zien, dat het Zijne begeerte, wil en voornemen was, mij, beide in ligchaam en geest, tot zulk eene plek te leiden, waar door Gode een weg geopend was, om de verborgenheden Zijner liefde en genade aan mij te openbaren, opdat ik ook eenigzins bekwaam mogte worden, aan arme en verlegene zondaren eene goede tijding te brengen van Gods goedertierenheid en oneindige liefde. Gezegend zijt gijlieden! — O ja! ben ik in opregtheid bij mijn gemoed, dan is er niemand in de gansche wereld, waar ik zoo veel gevoel mee heb, dan met arme, hinkende, verlegene zondaren. Met hen, die zich zelven kunnen helpen, heb ik niets te doen, en behoef er ook niet mee te doen te hebben; maar vind ik dezulken, die niets kunnen doen, dan zich ganschelijk op den Heere te werpen en op Hem te steunen, daarmede gevoel ik eene gezegende vereeniging der ziel te hebben.

‘Doch hetzij dat wij verdrukt worden, [het is] tot uwe vertroosting en zaligheid, die gewrocht wordt in de lijdzaamheid van het zelfde lijden, hetwelk wij ook lijden.’ Ik weet, hoe het u gaat — (ten minste, hoe het mijne eigene gemeente gaat, en ik geloof, dat gij allen even gelijk zijt,) somtijds meent gij, dat de Evangeliedienaar hoe langer zoo drooger wordt, en gij bidt mogelijk den Heere in het verborgene, dat Hij hem eens in moeilijkheden brenge. Nooit droomdet gij, dat gij misschien dor en droog zijt, en dat God u in moeilijkheden moet brengen. ‘Neen, neen, niets van dat!’ zegt gij, het is de arme prediker, die alle moeilijkheden moet torschen, en gij moest niets dan voordeel hebben. Maar God overheerscht u, en Hij brengt den leeraar in moeilijkheden, en Hij brengt u in moeilijkheid; en zijn en uw lijden, en zijne en uwe vertroosting, brengen u te zamen tot eene heerlijke en zalige vereeniging; en zoo wordt gij geleid tot de verheerlijking van Gods handelwijze en beleid, in de opening Zijner barmhartigheid, liefde en vertroosting aan uwe zielen.

‘En onze hoop van u is vast, als die weten, dat gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden, [gij] ook alsoo [gemeenschap hebt] aan de vertroosting’ (vs 7). Ja broeders! het is zoo. Somtijds gevoelen wij in deze zaak voor God eene zoetheid, dat deze arme, beproefde en hulpeloze schepselen in bet kort zullen voortkomen, met het zoete en vette genot der vertroosting van het Evangelie Gods, en dat wij en zij te zamen vereenigd, als zoo vele parelen, in de toekomstige wereld, Zijn hoofd zullen kroonen, en tot in alle eeuwigheid Zijnen lof zullen vermelden en roemen. En daarom hebben wij deze ‘hoop’, en het is ook eene ‘vaste hoop.’ ‘Want’, zoo vervolgt hij vs. 8, ‘wij willen niet broeders! dat gij onwetende zijt van onze verdrukking, die ons in Azië overgekomen is, dat wij uitnemend zeer bezwaard zijn geweest boven [onze] magt, alsoo dat wij zeer in twijfel waren ook van het leven.’ Nu, gelijk zij, in eenen lichamelijken zin, ‘waren bezwaard boven hunne magt;’ alsoo was het ook naar het inwendige in de ziel. Daar zijn tijden en gelegenheden, waarin een kind van God — ook de Evangeliedienaar van Christus — zoo boven zijne magt, uitnemend zeer bezwaard is in den strijd zijns gemoeds, dat hij geen meer geopenbaarde sterkte heeft, om zich zelven te ondersteunen, dan hij heeft om de wereld in stand te houden, en hij is tot zinken gereed, alhoewel hij gebrek heeft aan krachten om te zinken. Het schijnt mij wezenlijk somtijds toe, dat hij noch wandelen, noch staan, noch zitten kan; hij schijnt als aan niets te hangen. En hoe hij somtijds niet terug gaat in de kaken der nare wanhoop, daarover kan hij zich voor God niet genoeg verwonderen. En zoo is hij op verschillende wijzen ‘uitnemend zeer bezwaard.’

Doch bij het einde der zaak schijnt het ook overeenkomstig Gods Woord te zijn, ter vertroosting van zijne medemenschen. En dit zegt ons de apostel in het volgende, — ons tekstvers: ‘Ja wij hadden al zelve in ons zelve het vonnis des doods, opdat wij niet op ons zelve vertrouwen zouden, maar op God, Die de dooden verveeld’.

Laat ons nu, in de overweging dezer woorden, vooreerst onze aandacht trachten te bepalen bij dit ‘vonniss des doods in ons zelve,’ en ten tweeden beschouwen, het doel, dat God er mede voor heeft, nl. ons van het vertrouwen op ons zelve te genezen. — ‘Opdat wij niet op ons zelve vertrouwen zouden.’ Maar wat dan — geeft Hij ons dan der duistere wanhoop over? — Neen, het is om ons daardoor te brengen tot het vertrouwen ‘op God, Die de dooden verwekt.’

I. Wanneer het Gode behaagt, een werk der genade te beginnen in het hart van eenen armen zondaar, en bijzonderlijk, wanneer Hij dat doet, als die zondaar nog jong is, dan brengt Hij ‘het vonnis des doods’ over al de aardsche najagingen, aardsche blijdschap en aardsche vooruitzichten van dien armen mensch. Neem

eens een jong mensch, het zij man of vrouw, gelijk die, bij het aankomen der jaren, beginnen uit te zien naar grootere; uitzigten in de toekomst; hun grootste belang schijnt een tijd lang te zijn, hoe het aan te leggen, om in de wereld vooruit te komen — hoe zij hebben te handelen, om, wat de wereld noemt, geacht te worden; en terwijl zij die plannen beramen, zendt God ‘het vonnis des doods’ in hunne zielen — benevelt alle vooruitzigten, verijdelt al hunne plannen. Zij verbeelden zich, dat het nog al goed voor hun stond in de toekomst, zij hadden nog al eenige wijsheid, en zoo zagen zij misschien met eenige verwondering en minachting op anderen neder, daar die zoo dwaas waren, en de zaken niet beter wisten aan te leggen; — zij toch hadden hunne plannen zoo verstandig weten daar te stellen, dat het ongetwijfeld wel zal gelukken — maar God maait kun alles bij den grond af. God ontleedt den ellendeling — doodt hem, maakt hem eenen dwaas, eenen enkelen dwaas zich te gevoelen; en hij gevoelt het voor God, dat hij geene wijsheid heeft, eenen enkelen oogenblik zijne voeten wel te bestieren. En nu is hij verward, en weet niet, waar dit eindigen zal. En zoo is het, dat, terwijl de zaken zich eenigzins welbehagelijk voordoen, in welken staat de mensch ook moge zijn, als God zijne doode ziel levend maakt, dan brengt Hij ‘in zijn geweten het vonnis des doods,’ over en op al zijne genietingen. Leeft een mensch in vleeschelijke wellust, en gelukken (zooals hij denkt) hem de najagingen van zijn vleeschelijk genot, ‘het vonnis des doods’ komt er over, — het verwelkt, bederft en wordt hem ontfroefd. Schrik, ellendigheid, wanhoop verdrijven hem van al zijne aardsche genietingen, van al zijne vleeschelijke najagingen. Dan vat hij menigwerf het voornemen op, om tegen die gewaarwordingen zich te verzetten; hij zoekt ze door het een of ander ijdel vermaak der wereld te verdrijven. Hij begeeft zich naar den schouwburg, naar een vroolijk gezelschap, of eenige andere plaats van vermaak met het oogmerk, om de verwarringen en angsten, die hij gevoelt, te verdrijven. En God gaat daar ook henen. ‘Wat!’ zult gij zeggen — ‘denkt gij, dat God ook naar den schouwburg gaat?’ Ja, geliefden! zoo menigmaal; — en ook wel naar de dans- en speelhuizen, als Hij daar maar eenen armen zondaar heeft, welke hij onder ‘het vonnis des doods’ zoekt te brengen — Hij gaat daar heen, om de troost, die de zondaar daar zoekt, omver te werpen — te bederven. Zoekt de mensch daar zijne schuldige vrees te verdrijven, God gaat daar eene versche opening voor maken. Hij doet die fontein hooger springen. En het arme schepsel komt tot het besluit, dat al zijn geluk en al zijne genietingen voor eeuwig verdwenen zijn, en hem niets dan ellende en rampzaligheid overblijft. In welken stand des levens hij ook zij, ‘het vonnis des doods’ is over al het zijne gestreken.

En indien het een persoon is, die, zoo als men het noemt, Godsdienstig opgevoed is, — als hij Godsdienstig onderrigt ontvangen heeft, en zijn oordeel en verstand nog al tamelijk met Godsdienstige kennis voorzien is, en hij spreken kan van verkiezing, voorverordining, verlossing, volharding der heiligen, en over die groote waarheden des Evangelie’s, welke daar meer zijn, — als hij naar zijn oordeel meent, dat er, ja wel eenige verandering bij den mensch moet plaats hebben, zoo behoeft zij toch niet zoo zichtbaar bij hem te wezen, dewijl hij reeds zoo veel weet, en zoo ver gevorderd is in zijne kennis — begint God een werk der genade in het hart van zulk eenen zondaar, hij zal eveneens, als de anderen, voor Hem een enkele dwaas worden. Al zijne kennis stort in — ‘het vonnis des doods’ wordt daarover uitgesproken, en hij wordt gewaar, dat, in plaats zijne kennis hem eenigzins dienstig zou wezen, het hem, wanneer God Zijnen levendmakenden Geest hem geeft en Goddelijk leven instort, veeleer verlegen maakt en in verwarring brengt. Welligt is hier ter dezer ure een arme zondaar, die wel zou begeeren, dat hij nooit een enkel woord van de Goddelijke waarheid geweten had, vóór dat God hem levend maakte, want hij meent, dat alles wat hij heeft en weet, verstandswerk is, en niets van dat levendmakend werk des Geestes — hij zou daarom wel begeeren, dat hij nimmer er iets van geweten had. En zoo komt dan het ‘vonnis des doods’ over al hunne kennis en al hun verstand van Godsdienstige zaken; ‘opdat zij niet op zich zelve vertrouwen zouden, maar op God, Die de dooden verwekt.’

Doch om kort te gaan, hoedanig ook onze staat en toestand zij, wanneer de Heere aan ons de handen legt en ons door Zijnen Geest levend maakt, en een ‘vonnis des doods’ over al onze aardsche vooruitzigten en genietingen brengt — zoodra Hij ons eenige hebbelijke gewaarwordingen geeft naar barmhartigheid, eenige zucht naar vergiffenis en geopenbaarde zaligheid — tien tegen een of een wettisch gevoel doet er zich voor, dat ons zoekt te bewegen, om in dit zuchten naar barmhartigheid en zaligheid te berusten, — om daarmede vergenoegd te zijn, zonder naar iets meer uit te zien. Nu, indien gij dezen weg poogt te bewandelen, zoo waarachtig als er een levende God is, zal het vonnis des doods daar over komen. Dit is een steunen en berusten op- en in uwe verzuchtingen en hijgingen, in plaats van een wezentlijk dorsten en verlangen naar

datgene, hetwelk niet vergaat — namelijk, het leven Gods, en daarom zal het veroordeeld worden. En misschien wordt gij weldra tot zulk eenen staat gebracht, dat het u onmogelijk is, te zuchten naar barmhartigheid — gij gevoelt geene hijging, verlangen noch dorsten naar God; en gij verwondert u en staat verbaasd over uwen toestand! Nu schijnt alles verkeerd te gaan. — Nog kort geleden hadt gij eene kleine hoop, toen gij een zuchten, verlangen, hijgen en dorsten naar God gevoelde; maar ach! dat alles is nu voorbij — het is verdwenen, en gij, het is u, als hadt gij geene enkele gewaarwording meer. Hebt gij nog in dezen eenig gevoel, het is te gevoelen, dat gij ongevoelig zijt — dat gij zijt als een dood gewicht, waaronder gij zelven ten gronde gaat, en uwe ziel niet kunt doen herleven. En zoo hebt gij het vonnis des doods in u zelven, opdat gij niet op u zelven vertrouwen zoudt, maar op God, die de dooden verwekt.’

Doch wanneer het den Heere, naar den rijkdom Zijner barmhartigheden behaagt, u Zijne vernieuwende, herlevende kracht in te storten en uw hart aan te gorden om met hem in den gebede te strijden, — want wat gij er ook van denken moogt, — als gij sterk en magtig in den gebede gemaakt wordt dan is daar geen denken aan pligtwerk, aan eene pligt-Godsdienst, een Godvruchtig zijn — waarlijk, enkel uwen pligt te doen, is ten laatste niets anders, dan eene bloote vleeschelijke Godsdienst. Daar is in de verborgenheden van het kruis van Christus eene plegtige onderhouding van het geestelijk leven; — somtijds wordt de arme ziel in eenen staat van wanhopigheid gebracht, wordt voor God heftig met angst en foltering geplaagd, en is gereed om uit te roepen: ‘Och Heere! vat Gij mij bij de hand, anders ben ik verwoest, vernietigd. — O Heere! zoo het iets mogelijk is, behoud mij, maak mij zalig; want ik ben bedorven en ongedaan!’ En hij gevoelt wat hij zegt, en spreekt wat hij gevoelt; en hij is uit wezenlijke behoefte en noodzaak van wege zijne ziel er toe gebracht, om krachtig te zijn in het gebed voor God, en weet iets van ‘op het Koninkrijk der Hemelen geweld te doen’, ofschoon hij voor het tegenwoordige nog niet zeggen kan, dat ‘de geweldhebbers het met geweld nemen.’ En ach! duizend tegen een, of de vijand port hem aan met te zeggen: ‘Wel! nu gij zoo krachtig, zoo sterk, zoo heftig in den gebede geweest zijt, nu moogt gij ook zeker op eenen zegen wachten; — gij hebt nu, als het ware, den Heere vermoeid, en Hem moede gemaakt, Hij zal nu gewisselijk komen.’ Ziet gij nu niet hoe listig, hoe verfoeilijk listig de vijand is, om de scherpe snede des gebeds te verstompen en u te leiden tot een vertrouwen en steunen op het schepsel, in plaats van op den Heere te zien voor alles wat gij hebt en wat gij zijt, in hetgeen meer is dan natuur?! En zoo waarachtig als gij daar zijt, zoo zeker, zult gij uwen ernst verliezen. Gij zult ondervinden dat gij niet meer zoo hartelijk en krachtig bidden kunt. En dan begint het er bij u zoo ellendig en rampzalig uit te zien, dat gij tot de betuiging gedrongen wordt: ‘Ach, Heere! wie ben ik? Ik kan niet bidden noch het nalaten, gelooven noch wantrouwen, noch hopen, noch iets doen dat voor eenen zondaar die hulpe noodig heeft, eenigzins waarde heeft; alles wat ik met waarheid van mij zelven weet te zeggen, is: dat ik eene massa, eene doode massa van walgelijke bezoedelingen en verdorvenheden ben; — dat is alles wat ik ben, en alles wat ik heb in- en van mij zelven!’ Wel! ‘het vonnis des doods’ is over al uw zelfvertrouwen gekomen, — zoo wel over uw Godsdienstig — als uw onheilig en goddeloos eigen ik; en het baant den weg voor Gods zaligmakend heil, overeenkomstig de verborgenheden Zijner eeuwige liefde.

Doch mogelijk behaagt het den Heere, al dadelijk vergeving te ontdekken. Ik herinner mij nog levendig den tijd, toen het God genadiglijk behaagde, voor het eerst Zijne vergevende liefde aan mijne arme ziel te openbaren. O! welk eene zoetheid, plegtigheid en zaligheid was er in mijn arm hart! Ik zong nacht en dag van de wonderen Zijner liefde, en ik dacht niet anders of ik zou al zingende den ganschen weg naar den Hemel bewandelen. Verre was de gedachte van mij verwijderd: ‘mijne harp aan de wilgen te hangen,’ of die uit zijnen toon te vinden. Maar helaas! helaas! — reeds was mijne harp ontstemd, en niemand dan God Almagtig kon haar stemmen; ik kon, wat ik deed, haar haren toon niet wedergeven; want alleen dan, als Jehovah den Heiligen Geest in het hart komt, leert de ziel de wonderen Zijner liefde bezingen. Van achteren kon ik het bezien, hoe mijne arme ziel geleid werd. Ik had eenen ijver naar God, maar hij was gegrond in mij zelven; en ik gevoelde Gods vrijmagtige liefde, als een uitvloeisel van vrijmagtig en souverain welbehagen tot mij afdalen, maar mijn eigen ik lag daarbij op den bodem, denkende: ‘dit zal ik bewaren en zorgvuldig aankweeken, en het meer en meer tot rijpheid zoeken te brengen, tot dat mijne geestelijke genietingen zoo overvloedig worden, gelijk niemand van mijne naburen kent en ondervindt.’ En hierin was ik wezenlijk opregt: maar het was de opregtheid van het eigen ik; want was het geene opregtheid in mij zelven geweest, het zou niet veel vertrouwen gesteld hebben in die Ik-heden — dat groote Ik — dat zal Ik zijn, en dat zal Ik doen. O, arm kind van God! wanneer gij hiertoe komt — wanneer gij opgezwollen wordt in uwe groote

Ikheid, wat Ik doen zal en wat Ik niet doen zal, reken er dan op — de dood is voor de deur. Daar zal welhaast iets gevonden worden, dat ‘het vonnis des doods,’ op al uwe vertroostende gevoelens en genietingen zal brengen. Ik kan u ten minste betuigen, dat het mij gebragt hoeft tot het verliezen van al mijne zoete genietingen — of liever, om ze allen vaarwel te zeggen. Menigmaal is dat vonnis des Heeren, door den Apostel Johannes beschreven, mij eene zalige gedachte geweest: ‘Ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt.’ Hij zegt niet: ‘gij hebt die verloren, maar ‘verlaten’. Neen Gode zij dank! zij is niet verloren, dewijl zij in onzen gezegenden Christus bewaard en verzekerd is; — slechts gaan wij van haar af in onze gewaarwordingen. Maar waarlijk, ik was verbazend ijverig; ik was toen een jongeling tusschen de zeventien en achttien jaren oud, zijnde van een zeer matig levensgedrag, en allen, die zich onmatig en niet zedelijk in hunnen wandel gedroegen, (ja zelfs hen, die zich, gelijk men het noemt, middelmatig gedragen), zag ik aan, voor hen die geene levende godzaligheid bezitten. Het geschiedde zelfs eens, dat ik twee oude menschen geheel afsneed; de één omdat hij onder het gebed sliep, en de ander (en het was omstreeks den kermistijd), dewijl hij mij verklaarde, dat het hem niet verwonderen zou, of ik werd die week nog dronken: ‘want,’ zeide hij, ‘gij schijnt zoo opgetogen te zijn met uwe kracht, om u daarvoor te bewaren, daar gij evenwel iets daarin tot uw voordeel hebt, dat gij, namelijk er geen smaak in hebt’ — want dat had ik door ‘s Heeren genade ook niet. Ik zag den armen ouden man aan voor eenen ouden huichelaar, en zeide: Wat! ik dronken, daar God zoo ontfermend over mij geweest is, om mij in mijnen loop te stuiten, en mij vergeving te schenken en het zoete, welbewuste genot daarvan?’

Ik kon het niet geloven, zelfs wou ik niet gelooven, dat er leven Gods in zijn hart was, dewijl hij zulks dacht mogelijk te zijn. En zoo ging ik al zingende voort. Maar ach! vóór dat de week verloopen was, daar was arm ik dronken. O, welke verschrikkelijke gewaarwordingen gingen er in mijn binnenste om! Echter kan ik u met waarheid zeggen, dat ik geenzins in overmate gedronken had, want ik had slechts voor een halve stuiver genoten. Maar ook daarmede waren al mijne vertroosting en al mijne genietingen weggegaan. Toen dacht ik op eenen avond, dat ik, na het licht te hebben uitgedaan, nevens mijne bedstede zou nederknielen, en den ganschen nacht door te bidden, totdat God mij vergeving schonk; — gij ziet, daar was al weder die looze ikheid in het spel. Zoo viel ik dan op mijne knieën, met het vaste besluit, om den gehelen nacht door te bidden. Maar ach! omtrent den morgen ontwaakte ik, en werd zoo gewaar, dat ik in mijn knielen geslapen had: — en zoo stond daar dat arme ik — dat eenen armen oude man had afgesneden, dewijl hij onder het bidden in slaap was gevallen en een ander, omdat hij zich verstoutte te zeggen, dat het hem niet zou verwonderen, zoo ik dronken werd, daar ik mij te beschuldigen had van dronken te zijn geweest, en te slapen onder het bidden. Daar was ‘het vonnis des doods’ over al mijne vreugde en al mijne vertroosting; en onderscheidene maanden na een tijd, ging ik daar in de diepste folteringen en benauwdheden henen, — eene angst, die ik niet bij magte ben te beschrijven; ja zo groot, dat, wanneer ik maar in het gezelschap van een kind van God was, die de dierbaarheid van Christus kende, meende ik, dat hij, zoodra wij met elkander spraken, het aan mij zien kon, en het dan aan al de lieden van het dorp vertellen zou, (want zij konden mij allen, en ik kende hen,) en dat ik doolende zoude gaan, gelijk Kaïn met een teeken aan mijn voorhoofd; en zoo onttrok ik mij aan hun gezelschap. En toen stak de vijand der zielen het hoofd op, en zeide: ‘Waar is nu uw vrede met God? Waar is nu uwe kracht des gebeds? Waar is nu uwe zachtmoedigheid, uwe nederigheid en uwe teederheid van het geweten? Waar is nu uwe hoop en verwachting op den Heere? Waar is nu uw vertrouwen in den God van Israël? — en waar zijt gij?’ En ik moest zeggen: ‘Ach Heere! ik weet niet waar ik ben, noch wat ik ben, noch wat het einde van dit alles wezen zal.’ ‘Het vonnis des doods’, was over alles gekomen. En misschien is hier een arme ziel, die waarlijk ‘het vonnis des doods’, gehad heeft op alles wat hij had, en alles wat hij genoot, en op alles wat hij heeft gedaan, en op alles wat hij meende te kunnen doen. ‘Wel!’ zegt gij, ‘dat is juist mijne zaak.’ O! indien gij door dezen weg gegaan zijt, en al uwe verwachting van eene Godsdiensstige natuur (voor zoo ver zij in het vleesch bestond,) afgesneden is, en ‘het vonnis des doods’ over u gekomen, u afmaaijende, ontwortelende en zoo dor en onvruchtbaar in uw gevoel gemaakt heeft, als de beenderen in Ezechiëls gezigt, — ik geloof, dat Hij op Zijn eigen gezegenden tijd komen zal, en dat, dat ‘vonnis des doods’ over u gekomen is, opdat gij ‘niet op u zelve vertrouwen zoudt,’ maar om in waarheid en op eene geestelijke wijze gebragt te worden tot het ‘vertrouwen op den levenden God.’

Maar zelfs nadat de Heere u verlossing schonk, werkt het eigen ik op onderscheidene wijzen. ‘Nu zal ik waakzamer zijn, ik zal voorzigtiger en teederder wezen, ik zal niet meer zoo roekeloos zijn, ik zal mijne oogen en mijne ooren en mijn hart openhouden voor de waarheid, en ik zal omzigtiger en standvastiger

wandelen, opdat ik niet weder ‘het vonnis des doods’ over mijne vreugde en vrede brenge, en zoo deze angsten en benaauwdheden vermijdden.’ Eenen kleinen tijd lang zult gij daar misschien bij blijven, — ja mogelijk geene week. Gij begint onvoorzigtig te worden, welligt komt gij in een gezelschap, en een ligtvaardige en beuzelachtige geest komt over u, en gij spreekt ligtvaardiglijk, en die woorden worden als dolksteken in uw harte en vellen u dood. ‘Het vonnis des doods’ is al wederom over u gekomen. En zoo gaat het van tijd tot tijd voort; en het vonnis komt op al zijne hoop en verwachtingen, die ontspringt uit de gedragingen van het eigen ik, hoe dan ook.

Doch straks bekomt gij, naar uw bedenken, een zoetere gestalte des gemoeds. Gij geniet eenen aangenamen vrede en hemelsche blijdschap, ene gezegende onderhandeling met den Vader en den Zoon en den Heiligen Geest, een Goddelijk opschieten van liefde en geduld. En God brengt u in omstandigheden, om uw geduld te beproeven; en gij draagt het met geduld — zachtmoedig en onderwerpelijk, gelijk het u betaamt, en gij geeft een ontegenzeggelijk bewijs, dat de vreeze Gods u ontzag inboezemt, — u drijft en trekt en dat gij in der waarheid doet, wat een kind van God voegt, en dat de teederheid des gewetens door u onderhouden wordt. Doch wanneer gij niet behoed en geleid wordt door den Geest van God, zult gij aldra uw betrouwen stellen in deze teederheid van geweten, geduld en zachtmoedigheid. Waarlijk broeders! ik weet naauwelijks, hoe de zaak te beschrijven, want ik gevoel de moeilijkheid, om in mijn eigen geweten een juist onderscheid te stellen, tusschen voldaan te zijn zonder gevoel, en van het gevoel mijn vertrouwen te maken. Ik voor mij geloof: dat eene ongevoelige Godsdienst, de Godsdienst des duivels is, en niet de Godsdienst van den Zoon Gods; aan de andere zijde evenwel, is het een honen en versmiden van de Springbron en Fontein, om zijn vertrouwen op het gevoel te stellen, in plaats van op den God van Wien het afdaalt. Maar het is ons zoo eigen, op eene onzer aangename gewaarwordingen een weinig vertrouwen en vervrijmoedigheid in ons gevoel te stellen, als wij geneigd zijn tot ademhalen. En dan trekt de Heere die gevoelige genade in, en wij hebben niets om op te vertrouwen; en de vijand zegt ons, dat het alles bedrog is geweest, niets dan huichelarij, en dat wij wezenlijk geene ware levende Godzaligheid bezitten; want hadden wij die, zij zoude, al waren onze gevoelens verdwenen, ons bij gebleven zijn. En wat is dit anders, dan dat ‘de satan zich verandert in een engel des lichts,’ om onze zielen te misleiden? Welligt zijn er onder mijne hoorders, die zeggen, dat zij zulke dwaze en uitzinnigen niet zijn; neen, zij hebben beter verstand. Laat mij het u zeggen, dat de Godsdienst van Gods volk geene gemeene verstands-Godsdienst is; met zulk eene Godsdienst kunnen zij niet voort; over haar ligt het vonnis des doods, en die is hun een last, dewijl daar geen grond der ruste in is. En zoo gaan zij misschien tot den Heere, en zeggen: ‘HEERE! hoe is het toch? Ik wenschte U waarlijk te beminnen en in Uwe vreeze te leven; ik bekeer U te eeren en te verheerlijken; ik heb er behoefte aan dat mijne zinnen gevestigd zijn op Uwe dierbare, geopenbaarde barmhartigheid; ik heb er eene afschuw van, om de Godsdienst die ik belijd te onteeren of Uw Naam te doen lasteren, en lieve Heere! Gij weet, dat ik niet gelukkig kan zijn zonder eenige zoete oogenblikken van onderhandeling en gemeenschap met U te hebben; hoe is het dan, dat ik zoo dor en koud en verhard en omdoolende en afdwalende kan zijn, en dat al mijne vertroosting en zoete gevoelens schijnen voortgegaan te zijn en ik gelaten word in zulk eene koude, onverschillige gestalte?’ Bent gij daar nooit geweest, mijne vrienden? Ik ken er de zoodanigen; en de Heere kwam met eene plaats als deze: ‘Vertrouw op den Heere en doe het goede; bewoon de aarde en voed u [met] getrouwigheid.’ ‘Die op den Heere vertrouwen zijn als de berg Zion, die niet wankelt maar blijft in eeuwigheid.’ ‘Gezegend is de man, die op den Heere vertrouwt; vervloekt is de man, die op eenen mensch vertrouwt, en vleesch tot zijner arm stelt.’ Wel, dit bevreedt ons, ‘Heere!’ zeggen wij, ‘wat is het op U te vertrouwen? Ik heb er lust en behoefte aan om U te vertrouwen; zeg het mij, wat het is — stelde ik mijn vertrouwen niet op U, Heere! toen ik Uwe tegenwoordigheid genoot, en de kracht Uwer liefde gevoelde, toen mijne ziel verzadigd werd met het goede, — met de liefde en het bloed des dierbaren Verlossers en ik mijne ziel tot Hem uitstortte? Leer het mij, Heere! wat het is op U te vertrouwen, en bekwaam er mij toe, want ik heb er zulk eene behoefte aan.’ En dan worden wij misschien veroordeeld met een vonnis, als onze tekst behelst. ‘Wij hadden al zelvei in ons zeiven het vonnis des doods, opdat wij niet op ons zelven vertrouwen zouden, maar op God, Die de dooden verwekt;’ en God begint de verborgenheid te verklaren: dat, schoon al die zoete gestaltens, aangename gevoelens en liefelijke openbaringen van barmhartigheid Zijn werk waren, het verbouwen daarop te stellen, het werk van ons zelven — ons eigen ik was: en de Heere werkt steeds om dezen arm van ons eigen ik af te houwen, om ons zoo niets te laten, dat wij voor hem zouden kunen brengen, en ons te verstaan te geven, dat wij in den Heere, als den God van ons heil, hebben

te berusten, en te roemen in het vertrouwen op Hem, en niet op ons zelven. En zoo hebben wij het vonnis des doods in ons zelven, opdat wij niet op ons zelven vertrouwen zouden.

II. Doch gaan wij voort, om in de tweede plaats te overwegen, hoe de Heere ons hierdoor wil afbrengen van het vertrouwen op ons zelven.

‘Maar, mijn lieve!’ zegt gij, ‘maakt ons dit niet ellendig en rampzalig?’ — Rampzalig! Wel, veronderstelt eens, dat gij een kundig en ervaren geneesheer waart, en uitgingt naar eenen kranke, wiens ongemak van dien aard was, dat het hem zelven bedroog en ter genezing eene pijnlijke bewerking noodig had; de bewerking zou wel niet aangenaam zijn, maar er is behoefte aan, zij moet geschieden. Daar zijn bedriegelijke vertooningen — ik zou bijna gezegd hebben, dat het een staat van verwarring is, en zij behoeven veeltijds eene zeer pijnlijke bewerking, om dezelve te genezen. En, o! gezegend zij onze God! Hij weet welke arme verdwaasde schepselen wij zijn, hoe verre wij meestal valsch zien en welke verkeerde wendingen wij maken; en, gelijk J. Hart in een van zijne lofzangen zegt, wij maken zoo dikwerf ‘een strik van de genade;’ van de ontdekkingen en bekendmakingen, die God van Zijne liefde ons geeft, maken wij zulk een verkeerd en snood gebruik, en, in plaats van op den Heere te vertrouwen, stellen wij ons vertrouwen op onze eigene handelingen en beschikkingen in datgene, wat eigenlijk de Heere in- en voor ons gedaan heeft. En inderdaad verwonder mij het niet, dat dit het geval is met velen van Gods volk; want de meeste leeraars zeggen hun, dat zij het doen moeten — zij moeten hun geloof aankweken, de liefde opbouwen, de hoop versterken, steeds vrijmoediger worden. Wanneer ik de menschen op deze wijze hoor spreken, dan is het mij, als of de landman een onvruchtbaar stuk lands ter hand nam, en, nadat hij zijnen ploeg, zijnen mest en zijnen egge daarop gebragt had, de aardkluiten begon te slaan en zijnen mest te verspreiden en zoo het land bebouwde, en dan tot het land zeide: ‘land! gij moet den ploeg, den mest en de egge bouwen en aankweken;’ — wel! zoudt gij niet denken, dat die man uitzinnig was? De ploeg, de mest en de egge bouwen en versterken het land immers. En evenzoo is het dat onze God, door de mededeelingen Zijner liefde aan het geweten, door de kracht des Heiligen Geestes, onze dorre en onvruchtbare harten moet bebouwen; en Hij zegt: ‘Ik zal maken, dat de wildernis zich verheuge en bloeije, gelijk eene roos.’ Alleen des Heeren genade moet ons aankweken opbouwen. En wanneer wij beginnen te bouwen, in plaats van ons aan de opbouwings Gods te onderwerpen, dan kan het niet anders, of ‘het vonnis des doods moet daar over komen, ‘opdat wij niet op ons zelven zouden vertrouwen, maar op God, Die de dooden verwekt.’

Ik weet niet, of gij het al of niet gevoeld hebt, maar ik heb het honderde malen gevoeld, dat ik dit ‘vonniss des doods’ zoo noodig heb, om mij van het op mij zelven te vertrouwen, af te houden, zoo wel als Evangelie-dienaar, als in elken staat des levens, die ik ben doorgestaan. Trouwens somtijds neigde ik over tot de gedachte: ‘Nu heb ik zoo vele schriftuurplaatsen voor mij, die mij onder het lezen zoo goed aan het harte zijn geweest; ik kan er zondere verdere moeite over prediken, ze nemen, wanneer ik het verkies, om zoo met mijnen tekst en onderwerp den volke voordeel te doen.’ Maar ach! als ik henen ging, ziet, daar kwam over mij ‘het vonnis des doods,’ en niet één tekst voegde mij, noch kon ik te pas brengen; en al mijn aankweken en opbouwen kon niet eene schriftuurplaats op mijn geweten toepassen, of mijne ziel daarin doen deelen. Ik was zoo doodig, en koud, en uiterst onbekwaam, om aan eene enkele plaats uit Gods Woord vast te houden, om er mede tot mijne hoorders te gaan, als ik op het eerste oogenblik was, toen ik in Zijnen naam begon te spreken; en somtijds dacht ik, nimmer weder iets te spreken, of het te kunnen en te vermogen. En ik moest kermende, zuchtende, hijgende en roepende daar henen gaan; en wat nog erger was — somtijds kon ik zelf niet kermen, zuchten, hijgen noch roepen. ‘Ach!’ zegt gij veelligt, ‘gij moet dan wel een raar schepsel zijn.’ — Ja, waarlijk, dat ben ik, en dat is het juist wat ik ben, zoo dat ik mij zelven, noch in mijn bidden, noch in mijn prediken, noch in mijn hopen, noch in mijn vertrouwen kan betrouwen; en daarom heb ik dikwijls tot den Heere gezegd, dat Hij mij bewaren zou, en met mij zijn: ‘want Heere! Gij weet dat ik noch mij zelven, noch eenen anderen kan vertrouwen, ja, ik ben mij zelven nergens betrouwd, in welken zin het dan ook zij.’ Heeft de Heere u daar ook gebragt? Zoo ja, dan zijt gij noodzakelijk ook aan uw zelfvertrouwen gespeend geworden. En evenwel vat gij het al weder bij de hand. Wij mogen doen wat wij kunnen, deze onze vervloekte hoogmoed zal ons telkens den Heere eenigzins doen verachten, en niet op Hem doen vertrouwen. En al de insnijdingen die gij te verduren hebt, al het openrijten van uwe gewaarwordingen en het afgaan van uwe genietingen, vertroosting en de ingebeelde kracht, om zelf uw vrede en gelukzaligheid te bevaren, is maar — indien gij een kind van God zijt — op dat de Heere u zou afwennen van de vervloekte

verhovaardiging, om u zelve te vertrouwen, en in u zelve vrijmoedigheid te zoeken, opdat er tot de zaliging des zondaars niets zou overblijven, dan de genade van God, en opdat Jezus verheerlijkt zou worden in de openbaring Zijner genade, in het zaligen uwer ziel. En zoo 'hebben wij in ons zelve het vonnis des doods, opdat wij niet op ons zelve zouden vertrouwen.'

Daarom zeg ik u, broeders! vermeet u niet, u zelve eenigzins te vertrouwen, tenzij gij eenigermate weet, dat gij uw vertrouwen op God hebt leeren stellen. Ik heb menschen gekend, die zeer naauw de handelingen van anderen onderzochten, en dan tot het besluit kwamen, dat zij onbetamelijk zich gedroegen, en zij bespieden ze zorgvuldig, opdat zij bekwaam zouden zijn, gelijk zij dachten, hun eene redelijke bestraffing en waarschuwing te geven; maar nimmer droomden zij dien ganschen tijd, dat, in het waken over anderen, zij hetzelfde over zich zelve hadden te doen, totdat eindelijk, zij in dezelfde strikken verward geraakten en gevoelden, dat God hun eene bestraffing gaf: en dit reinigde hen van op zich zelve te vertrouwen. En mag ik u eenen raad geven in den naam des Heeren? Och! vertrouw toch niet op uwe oogen, noch uwe ooren, noch u zelve, zonder de leidingen en bestieringen des Heeren, want wij zijn waarlijk ons zelve geen oogenblik betrouwd. En zoo zal de Heere ons brengen tot 'het vonnis des doods in ons zelve te hebben, opdat wij niet op ons zelve vertrouwen zouden.'

Eindelijk: het groote oogmerk daarvan is, ons te doen vertrouwen 'op God, Die de dooden verwekt.' Dit is eene gezegende uitdrukking — God, Die de dooden verwekt.' Hij heeft Christus uit den dood opgewekt; Hij wekt zondaren op uit den dood der zonde. Hij deed de dorre doodsbeenderen, in Ezechiëls gezigt, leven; en indien gij en ik 'het vonnis des doods in ons zelve' hebben, dan zijn wij ook daar geweest. Wij weten het hoe het met deze doodsbeenderen was — hoe ze allen verstrooid lagen, en geene derzelve op zijne bestemde plaats was, en dat er noch vleesch, noch zenuwen op waren! en toen er vleesch en zenuwen op kwamen, en het oordeel houvast aan de waarheid bekwam, scheen er nog geen leven, noch beweging te zijn, totdat God de Heilige Geest daar leven schonk. Daarom weten wij er iets van, wat Hij kan doen in het opwekken der dooden.

'Opdat wij niet op ons zelve vertrouwen zouden maar op God.' Waartoe op hem vertrouwen? Vertrouwen op hem om vergeving, geopenbaarde vergeving, al weder en weder vergeving! Zegt gij, dat wij geene vernieuwde vergeving behoeven, dewijl God alles in ééns kwijtschelt? Dan zeg ik, dat wij er telkens eene vernieuwde openbaring van behoeven. Veronderstelt eens, dat ik een landbouwer was, en dat ik mijne schuren en mijnen koornzolder met koorn had opgehoopt, en mijne velden bedekt waren met eetbare vruchten, zoodat ik voor mijn gansch geslacht jaren achtereen spijsz genoeg had, kon ik dan maar nederzitten en zeggen: 'Nu behoef ik geen brood te bakken, noch eenige spijsz te koken, ik heb overvloed in de schuren en op het veld, en dat is genoeg voor mij?' Ik zou, dus doende, met al mijnen overvloed, een ellendige vertooning maken; ik zou van honger sterven. Nu, de Heere heeft gezegd, dat er eene volheid in Christus Jezus is; maar dat is niets met al voor den armen zondaar, zoo hij niet iets daarvan in bezit of in genieting heeft. Wanneer een hongerende man, die zes of zeven uren lang op het veld heeft gearbeid, naar huis keert, en aan den disch zich nederzet, en zijn heer tot hem zegt: 'Kom, gij hebt uw werk verrigt, zit neder, want er is in de schuur en kast een overvloed van brood, die het jaren lang verduren kan, wees maar tevreden' — zoude hij niet zeggen: 'Ja, maar ik moet daarvan een weinig te eten hebben; de kennis, dat daar zulk een overvloed is, is niet genoegzaam voor mij?' En Gods volk moet het Woord des levens gevoelen, proeven en smaken. Niet alleen is het hun genoeg met hun verstand te weten, dat er zulk een rijkdom is, zij moeten daar het bevindelijk genot van hebben, — het in hun geweten gebragt zien. Zij vragen God om de vernieuwde mededeelingen der vergeving, nieuwe uitlatingen van vrede in de consciëntie, vernieuwde openbaringen van de heerlijkheid van Christus en van hun aandeel aan Hem. En daartoe hebben zij op den Heere te vertrouwen. 'Vertrouwt op den Heere', zegt God, 'en gij zult bevestigd worden.' 'Die op den Heere vertrouwen, zijn als de berg Zion.' En daarom snijdt de Heere ons af van al ons zelfvertrouwen, om ons te brengen tot het plechtige en liefelijk vertrouwen op Christus, om ons gemoed daar zegenrijk voor te ontsluiten, opdat wij zoo geleid zouden worden tot 'het eten en drinken van het vleesch en het bloed van den Heere Jezus Christus', zonder hetwelk 'wij geen leven in ons zelve hebben.' Hij zegt niet: 'gij moet gelooven, dat er genoeg in Mij is;' maar daar moet 'een eten en drinken zijn' — een geestelijk overgaan daar van, eene veréénzelviging daarmede zijn, door de kracht van die levendmakende intrede in u. En ik zeg u in

den naam des levenden Gods, dat, zoo God u nooit een ingaan tot den levenden staat dezer waarheid geeft, zoo waarachtig als God leeft, gij zult eeuwig verloren gaan — zoo Jehova de Heilige Geest u nooit eene levende bevinding der Goddelijke waarheid in het geweten geeft. Indien gij Zijn volk zijt, zal Hij u van al uw zelfbetrouwen uitschudden, om te vertrouwen op Hem, tot de levendmakende openbaring van de verborgenheden des kruizes aan uwe zielen opdat gij zoo op eene gezegende en levenonderhoudende wijze moogt weten, wat het zeggen wil, den Heere tot uwe sterkte en onderschraging te hebben.

‘Wij hebben het vonnis des doods in ons zelve, opdat wij niet op ons zelve vertrouwen zouden, maar op God,’ ook om ons te bewaren in den tijd der verzoeking. Dit was ook het geval met David. Niet toen hij boven op het dak wandelde; neen, neen, arme ziel! — maar toen hij tot zich zelve gekomen was, toen hij bevindelijk en geestelijkerwijze zeide: ‘Ondersteun mij Heere! en ik zal veilig zijn.’ Houd Uwen knecht ook terug van trotschheden.’ Wel David hadt gij nog ondersteuning noodig? zulk een wijdvermaarde man, bent gij, die zoo veel van de tegenwoordigheid Gods genoten heeft? En trotschheden zoude er voor eenen man Gods, als gij waart, die zoo vele en groote openbaringen van het Goddelijk welbehagen ontvangen heeft, zou er voor u eenig gevaar zijn, in die zonde te vervallen?!’ O ja! dat was er, en God leerde dat hem op eene zeldzame wijze, en het was hem eene wezenlijke behoefte geworden, te weten, dat zijn vertrouwen op den Heere was, en zoo zeide hij: ‘ondersteun mij, en houd mij terug, Heere!’ En evenzoo met den armen Mozes, toen hij de leidsman Israëls was; hij zeide ‘Zoo Uw aangezicht niet mede gaat, doe ons van hier niet optrekken.’ Hij gevoelde zich zelve onbekwaam te zijn, om zoo min zich zelve als het volk te besturen en te leiden. Wij hebben derhalve op God te vertrouwen, om kracht ter bewaring, in de ure der verzoeking — om ons te bewaren voor de werkingen van onze aangeborene verdorvenheid, van de strikken en netten des duivels en de aanlokselen der wereld, — om ons te bewaren van al die betoverende dingen, die zoo aangenaam voor vleesch en bloed zijn en wij hebben op den Heere te vertrouwen, ter opening Zijner beloften, en de verborgenheden Zijner liefde weder in ons hart te brengen, het zoete besef van de liefde van Christus, het bloed van Christus en de kracht van Christus; en ons daar toe te leiden, opdat er zoo een aangenaam en zielzaligend komen van Christus tot ons, en een uitgaan van ons tot Christus moge plaats hebben. Stel uw vertrouwen in en op Christus, arme ziel! zoo gij wezenlijke troost en ondersteuning behoeft.

‘Maar,’ zegt menig arme ziel, ‘hoe durf ik het wagen op den Heere te vertrouwen, daar ik zulk een doodig hart en consciëntie heb?’ Ziet gij arme ziel! dat het God is, ‘Die de dooden verwekt.’ Hij wekt ons weder op uit de doodige gestaltens en gevoelens, die wij door te gaan hebben. En wie zou zeggen, wat de Heere niet doen kan, verlegen schepsel! Hij kan afdalen tot de diepste diepte uwer doodigheid en ellende, en u er uittrekken, en tot Zich voeren.

En nu, dat God u en mij zegene, met een gevoelig besef van een plegtig vertrouwen op Hem! AMEN, ja AMEN.